EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

Maa- ja metsätalousvaliokunta 29.9.2022

Maa- ja metsätalousministeriö

Ruokavirasto

O 38/2022 vp EU:n eläinpalkkioiden maksaminen tiloille

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt 4.7.2022 maa- ja metsätalousministeriöltä ja Ruokavirastolta perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitetun selvityksen eläintukien maksamiseen liittyvistä ongelmista ja arvion niistä toimenpiteistä, ja mahdollisista lisäresursseista, joiden avulla tukien maksaminen vielä vuoden 2022 aikana olisi mahdollista. Maa- ja metsätalousministeriö ja Ruokavirasto ovat toimittaneet yhteistyönä valmistellun selvityksen maa- ja metsätalousvaliokunnalle 12.8.2022.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kuluvan vuoden EU:n eläinpalkkioiden hakumenettelyihin ja tukiehtoihin oli tehtävä suuria muutoksia EU:n komission vaatimuksesta ja EU-lainsäädännön ensisijaisen noudattamisvelvoitteen vuoksi sekä merkittäväksi arvioidun rahoituskorjausriskin minimoimiseksi. Komission uuden tulkinnan mukaan Suomessa on tullut muuttaa muun muassa tukiehtoja, jotka koskevat tuen vuosittaista hakemista, pakollista vähimmäistilalla pitoaikaa, seuraamuslaskennan toteuttamistapaa ja tuen maksumahdollisuutta samasta eläimestä hakuvuoden aikana vain yhdelle tilalle. Ehtojen noudattamisen hallinnollinen selvittäminen ei ole mahdollista samassa aikataulussa kuin nykyisessä järjestelmässä esimerkiksi sen varmistamiseksi, että samalle eläimelle ei makseta tukea kuin yhdelle tilalle. Tukiehtoja koskeviin EU-säädöksiin on edellä mainitulta osin saatu komission kanssa käydyissä neuvotteluissa muutos vuodesta 2023 alkaen, mutta vuoden 2022 osalta muutos ei komission mukaan enää ollut mahdollinen.

Tukiehtoihin tehtyjen muutosten takia tuensaannin ehtojen täyttyminen vuoden 2022 tukilaskentaa varten ei ole tiedossa siten, että pääosa lypsylehmäpalkkiosta ja elävien nautojen palkkiosta olisi mahdollista aiempaan tapan maksaa vuoden lopulla joulukuussa. Uuden aikataulun mukaan tuki on tarkoitus maksaa viljelijöille vuoden 2023 alusta. Uusi maksutapa ei kuitenkaan koske suurinta osaa tukien maksatuksia eikä kaikkia tiloja. Muutoksilla ei myöskään ole vaikutusta viljelijöille maksettaviin eläinpalkkioiden enimmäismäärärahoihin, vaan käytettävissä olevat määrärahat pysyvät ennallaan. Uusi maksutapa koskee Etelä-Suomen AB-alueen lypsylehmäpalkkioita, saariston hiehopalkkiota sekä koko maassa maksettavaa emolehmä- ja emolehmähienopalkkiota sekä sonni- ja härkäpalkkiota. Valiokunta korostaa, että eläinpalkkiot ovat vuoden tärkein tukimuoto erityisesti eteläisen Suomen nautakarjatiloille. Maksatusten viivästyminen aiheuttaa alan toimijoiden arvioiden mukaan suurelle joukolle jo ennestään kannattavuuskriisistä kärsiviä tiloja kassakriisin. Kahdenkertaiset tuet yhtenä vuonna ja tukien poistuminen vuodelta 2022 aiheuttavat merkittäviä veroseuraamuksia.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on selvityspyynnössä esitetyllä tavalla vielä selvityksen saatuaankin erittäin huolissaan edellä kuvatusta tukien maksamisen siirrosta ja sen vaikutuksista eläintiloihin ja kotimaiseen ruokaomavaraisuuteen. Suomen maatalous on nyt erittäin vakavassa kannattavuuskriisissä, eivätkä tilat tässä tilanteessa kestä tukien maksamisen viivästystä. Valiokunta ei pidä riittävänä, että maa- ja metsätalousministeriön ja Ruokaviraston selvityksessä todetaan tavoitteena edelleen olevan löytää keinoja tukijärjestelmään tehtyjen muutosten vaikutusten lieventämiseen. Selvityksen mukaan ELY-keskusten lisäresurssitarvetta ja mahdollisuuksia lisätä tai siirtää Ruokaviraston sisäisiä resursseja arvioidaan. Valiokunta painottaa, että se edellyttää ennakoiden maksamista, vaikka se vaatisi lisäresursseja tai ilmoitusta poikkeusmenettelystä komissioon ja mahdollisia korjauksia ja takaisinperintöjä lopullisen maksatuksen yhteydessä. Tieto tarvittavista lisäresursseista ja muista toimenpiteistä tukien maksamisen turvaamiseksi

mahdollisimman nopeassa aikataulussa tarvitaan välittömästi. Samalla tulee varmistaa, että tukien maksutapaan tehtävät muutokset eivät vaikuta haitallisesti vuoden 2023 tukijärjestelmän toimeenpanoon.

Helsingissä 29.9.2022

Maa- ja metsätalousvaliokunnan puolesta

Anne Kalmari
puheenjohtaja

Tuire Taina
valiokuntaneuvos